

*Kázání papežského legáta kardinála Joachima Meisnera u příležitosti oslavy 800. výročí narození svaté Anežky České
Praha, katedrála sv. Víta, Václava a Vojtěcha, 12. listopadu 2011*

„A ty, Betléme, zemi judská, zdaleka nejsi nejmenší z předních Judových měst“ (Mt 2,6) říká prorok s poukazem na to, že se tam měl narodit Ježíš Kristus. Analogicky můžeme říci: „A ty, země Česká, vůbec nejsi nejsekularizovanější zemí Evropy, vždyť žádný národ není vyznamenán tolika zemskými patrony jako ty.“ Mezi nimi má postavení jakési první dámy svatá Anežka Česká z Prahy. Její osmisté narozeniny slavíme dnes 12. listopadu v den výročí jejího svatořečení. Je to pro nás příležitost, abychom vzdali dík Bohu, jenž v životě a smrti svých svatých vyjevuje svou velikost, a abychom si připomněli, že krev světců nadále koluje v obyvatelích této země. Češi by se neměli smířovat s tím, že jsou označováni za nejateističtější národ. Skutečnost, že jejich země je vyznamenána a požehnána tolika světci, by je naopak měla naplňovat sebevědomím a zároveň vědomím, že s křesťanstvím zvítězí. Zemští patroni, to není nějaká zbožná svatozář obklopující národ, tito ochránci jsou něco jako motor, jenž jejich krajanům umožňuje, aby do přítomné doby misijně vnášeli zvěst o Božím milosrdenství ke všem lidem. Hodláme-li například v diecézi nebo ve farnosti zjistit počet členů církve, nesmíme brát v potaz pouze statistiku obyvatelstva. Musíme k nim přiřadit i všechny svaté z litaní, vždyť světci jsou ve společenství svatých neustále mezi námi přítomni. Slavíme-li dnes svatou Anežku Českou, nemá to nic společného s nostalgií, naopak daleko spíše s přítomností, v níž nás svatá Anežka s milostí Boží chce a může uschopňovat pro budoucí časy.

Evropa se v naší době odetíná od svých křesťanských kořenů, tím se všude v mnoha oblastech oslabuje proces růstu. Evropa je kontinent s nejmenším počtem dětí, s nejmenším počtem zdravých rodin, má proto do budoucna nejmenší vyhlídky. Svatá Anežka Česká patří k mocným kořenům křesťanské Evropy. Narodila se počátkem roku 1211 jako dcera českého krále Přemysla Otakara I. Její tetou byla svatá Hedvika Slezská, již byla svěřena do výchovy v proslulém klášteře v Třebnici. Výchova pak pokračovala u sester premonstrátek v Doksanech. Velká uherská princezna, svatá Alžběta, podnes jedna z hlavních patronek Německa, byla její sestřenice. U počátků Evropy stojí svaté rodiny, svaté rody, svaté ženy a svatí muži. Cítili se osobně zavázáni Kristovým výrokem, že prvním přikázáním je: „Budeš milovat Pána, svého Boha, celým svým srdcem, celou svou myslí a celou svou duší“ (Mt 22,37). A druhé se mu podobá: „Budeš milovat svého bližního jako sebe samého“ (Mt 22,39). Jak nám ukazují dějiny lidstva, bez prvního přikázání

není druhé vůbec možné. Teprve láska k Bohu umožňuje lásku k člověku. Svatá Anežka se svými svatými příbuznými je toho dokladem. Ze vztahu k Bohu v uctívání a bohoslužbě, tedy z kultu, vyrostla evropská kultura, v níž člověk zaujal místo ve svém důstojenství a přijetí jakožto Boží obraz a sestra a bratr Ježíše Krista dle slov Písma: „Vy jste rod vyvolený, královské kněžstvo, svatý národ“ (1 Petr 2,9).

Politika určovala královským rodinám tvrdé osudy. Anežku již jako dítě a dívku záměrně využívali k politickým cílům tím, že ji často zaslibovali různým evropským panovnickým domům do manželství. Ona však nabídky větších i menších vladařů k sňatku odmítla, dokonce i hohenštaufského císaře Fridricha II. a předtím i Jindřicha VII., jakož i anglického krále. Věděla, že se člověk nikdy nesmí stát prostředkem k nějakému účelu. Účel nikdy prostředky neposvěcuje. Pro ni, ženu 13. století, bylo jasným znamením, že Boha je třeba poslouchat víc než člověka. Plnila vědomě i závazek vůči národu tím, že po otcově smrti roku 1230 provázela svého bratra, jenž se stal králem, radou i skutkem. Její poslání však bylo jiné. Žádnými výsadami, majetky či prestižním postavením se nedala připravit o svou vnitřní svobodu. Milostí Boží se jí podařilo rázně se osvobodit, což tehdejší evropský svět uvedlo v úžas. Vydala se za františkánským ideálem chudoby a v osobě svaté Kláry z Assisi našla souputnici, která jí pomohla vkročit přímo do šlépějí svatého Františka. Roku 1233 založila v Praze klášter klarisek, sama do něho vstoupila o rok později a stala se jeho abatyší. Kromě toho v hlavním městě Čech zřídila špitál pod patronací svatého Františka. Odtud pak vznikl řád křižovníků s červenou hvězdou, jež roku 1237 potvrdil papež Řehoř IX. Svatá Anežka je jediná žena, která založila mužský řád. Tato komunita bratří a kněží se věnovala službě chudým, poutníkům a nemocným, později byla změněna v rytířský řád a existuje dodnes. Druhý klášter po Praze byl založen ve slezské Vratislavi, odkud pocházím. Moje tamější domovská farnost byla inkorporována ke křižovníckému klášteru svatého Matěje. Proto se od dětství cítím se svatou Anežkou úzce spjat a toto spojení hrálo v mém osobním životě nemalou roli.

Stejně jako její sestřenice Alžběta se svatá Anežka stala pro chudé lidi milosrdnou samaritánkou a pro bezprávné andělem tím, že se za ně zasazovala a přimlouvala u svého královského bratra. V důsledku pohnutých politických i církevněpolitických dějin Čech a Moravy nedošlo k jejímu brzkému svatořečení jako u Hedviky a Alžběty. Zůstávala však neustále přítomná v paměti a v srdcích Čechů i Moravanů. K jejímu blahořečení došlo teprve roku 1874. Touha po tom, aby byla prohlášena svatou, tím jen vzrostla. V českém národě vždy panovalo přesvědčení, že skutečná doba štěstí nastane v Čechách a na Moravě tehdy, až bude Anežka svatořečena. A

tak se skutečně stalo. Z podnětu staříčského kardinála Tomáška a mnoha dalších angažovaných nadešel pak onen požehnaný den její kanonizace, 12. listopad 1989.

I já sám na tento den nikdy nezapomenu. Ve Svatém Petru v Římě jsem před bohoslužbou hledal své místo mezi ostatnímu kardinály. Sekretář Svatého Otce, nynější kardinál a krakovský arcibiskup, mi vzkázal, abych se dostavil k portálu Svatého Petra a krácel v papežově doprovodu, protože Svatý Otec věděl o mé sounáležitosti s tak silně utiskovanou církví ve vaší zemi. Poté co v Polsku roku 1981 vyhlásili stanné právo, byly hranice mezi Polskem a Československem uzavřeny tak neprodyšně, že se do Polska dalo vycestovat jen přes tehdejší Německou demokratickou republiku. V ní jsem jako berlínský biskup mohl tajně vysvětit mnoho dobře připravených mladých mužů na kněze pro jejich českou vlast. Když jsem procházel střední lodí k portálu svatopetrského chrámu, bylo vpravo i vlevo rozestaveno ke koncelebraci již množství kněží a biskupů v ornátech. Mezi nimi jsem rozeznal mnohé z těch, které jsem tajně vysvětil, oblečené v kněžském rouchu. Zastavil jsem se u nich a zděšen řekl: „Pro Boha živého! Co tu děláte? Až se vrátíte domů, zavřou vás a čekají vás jen samé postihy a útrapy!“ Ale oni mi vítězoslavně odpověděli: „My už zpátky do katakomb nepůjdeme. Vrátime se veřejně jako Boží kněží. Spolu s národem přece víme: Až bude Anežka Česká prohlášena za svatou, nastanou pro náš národ i naši zemi nové a lepší časy.“

Tato událost, která byla předzvěstí převratu, mě tam v Římě jakožto občana NDR a posléze berlínského biskupa citově zasáhla hlouběji než pád berlínské zdi. Přesně pět dní po slavnosti v Římě vypukla 17. listopadu v Praze Sametová revoluce a 23. dubna 1990 mohl Svatý Otec, blahoslavený Jan Pavel II., vykonat svou první návštěvu Prahy, v nedávno ještě komunistické zemi. Při uvítání papeže na pražském letišti, prohlásil – jak známo – prezident Václav Havel: „Svatý Otče, nevím, co to je zázrak. Ale to, že jste dnes zde u nás v Praze, zázrak je!“ Ano, je to zázrak, že první dámě českého národa, svaté Anežce České, můžeme ve smyslu uchovávané tradice „Až budeš svatořečena, nastanou pro nás šťastnější časy“ poděkovat, neboť se tak skutečně stalo. Spousty koalic a konstelací politické povahy v minulosti zroskotaly, ale svatí zemští patroni stojí při nás, jsou na naší straně, jdou s námi. Ať se stane cokoli!

Liturgie praví: „Bůh je veliký v životě i smrti svých svatých.“ Jeho svatí jsou naši svatí. Tvoříme veliké společenství v *communio sanctorum*. Proto se osmisté výročí narození svaté Anežky týká nás všech. Anežka náleží k tomuto národu, k této zemi, náleží k Evropě. Z tohoto závazku nemůžeme své svaté, jmenovitě svatou Anežku, propustit. Jsou pro nás nepostradatelní

a my musíme splnit ještě tolik úkolů. Avšak ani svatá Anežka nemůže propustit nás z naší povolanosti podávat svědectví našim bližním i o jejich vyvolení Bohem. Pro sebe samé nechceme přitom nic. Jako blahoslavený papež Jan Pavel II. je chceme oslovit: „Nebojte se Krista! Otevřte mu svůj život! On nám dává důstojnost Božích dětí tím, že z nás činí své sestry a bratry.“

U příležitosti Druhého vatikánského koncilu předali 18. listopadu 1965 polští biskupové pod vedením Karola Wojtyły, našeho blahoslaveného papeže Jana Pavla II., svým německým bratřím v biskupském úřadě pozdravné poselství. Stojí v něm, co je posláním evropských světců a evropských křesťanů, a totéž kladou na srdce i nám. Píší: „Stavět mosty mezi národy dokáží jen svatí lidé, jen ti, kdo mají čisté úmysly a čisté ruce. Nechtějí bratrskému národu nic vzít, ani jeho jazyk, ani zvyky, ani zemi, ani hmotné statky, naopak: sami mu přinášejí svrchovaně hodnotné kulturní statky, ba vůbec to nejcennější, co mají: sebe samy.“

Svatá Anežko Česká, ty nám dáváš to nejcennější, co vůbec můžeš dát, sebe samu. Proto jsme spoluobčany světců a ve spojení s nimi jsme obyvateli Božího domova. Nikdy na toto svoje důstojenství nezapomínejme! Amen.

+ Joachim kardinál Meisner
arcibiskup Kolína nad Rýnem